

Araştırma makalesi / Research article • DOI: 10.48071/sbuhemsirelik.1383749

Kadınların Jinekolojik Kansere Farkındalığı ve Sağlık Okuryazarlığına İlişkin Faktörler¹

Literacy Factors Related to Women's Gynecological Cancer Awareness and Health Literacy

Kübra AKCAN² , Hüseyin ÇAPUK³ , Hurşit FİDAN²

Yazarların ORCID numaraları / ORCID IDs of the authors:

K.A. 0000-0002-4322-1714; H.Ç. 0000-0003-0542-3152;
H.F. 0000-0003-3849-4651

¹Bu çalışma 21-23 Aralık 2023 tarihinde gerçekleştirilen, II. Uluslararası, III. Ulusal Kadın Sağlığı Hemşireliği Kongresinde, sözel bildiri olarak sunulmuştur.

²Şırnak Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, İlk ve Acil Yardım Programı, Şırnak, Türkiye

³Şırnak Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı, Şırnak, Türkiye

Sorumlu yazar / Corresponding author: Kübra AKCAN

E-posta: kbr_akcn@outlook.com

Geliş tarihi / Date of receipt: 31.10.2023

Kabul tarihi / Date of acceptance: 07.06.2024

Atf / Citation: Akcan, K., Çabuk, H. ve Fidan, H. (2024). Kadınların jinekolojik kanser farkındalığı ve sağlık okuryazarlığına ilişkin faktörler. *SBÜ Hemşirelik Dergisi*, 6(3), 185-194. doi: 10.48071/sbuhemsirelik.1383749

ÖZ

Giriş: Jinekolojik kanserler dünya çapında önde gelen mortalite ve morbidite nedenleri arasındadır. Farkındalık, jinekolojik kanserlerden korunmada önemli olan bir faktördür ve sağlık okuryazarlığı farkındalık oluşturmada etkin bir konuma sahiptir.

Amaç: Bu çalışma jinekolojik kanser farkındalığı ile sağlık okuryazarlığına ilişkin faktörleri belirlemek amacıyla yapıldı. **Yöntem:** Bu çalışma, kesitsel araştırma dizaynında uygulandı. Çalışma Şırnak Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesinin kadın doğum polikliniğine Mart - Haziran 2023 tarihleri arasında başvuran 360 kadın ile yürütüldü. Veriler Tanıtıcı Bilgi Formu, Jinekolojik Kansere Farkındalık Ölçeği ve Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği ile toplandı. Verilerin analizinde, Robust lineer regresyon ve basit doğrusal regresyon analizi kullanıldı.

Bulgular: Katılımcıların jinekolojik kanser farkındalık ölçeği toplam puan ortalaması 147,49 ± 21,55, sağlık okuryazarlığı ölçeği toplam puan ortalamasının 96,88 ± 18,92 olarak hesaplandı. Eğitim düzeyi, jinekolojik kanser semptomlarını bilmek ve smear testi yaptırmanın jinekolojik kanser farkındalığını etkilediği belirlenmiştir. Ayrıca eğitim düzeyi ve jinekolojik kanser farkındalığı düzeyinin sağlık okuryazarlığını etkilediği sonucuna ulaşıldı (p < 0,05). **Sonuç:** Bu çalışmada, jinekolojik kanser farkındalığı arttıkça sağlık okuryazarlığı düzeyinin de arttığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Farkındalık; jinekolojik kanser; kadın; sağlık okuryazarlığı.

ABSTRACT

Introduction: Gynecological cancers are among the leading causes of mortality and morbidity worldwide. Awareness is an important factor in protecting gynecological cancers, and health literacy has an effective position in raising awareness.

Aim: This study was conducted to determine factors related to gynecological cancer awareness and health literacy.

Method: This study was applied in a cross-sectional research design. Study. The study was conducted with 360 women who applied to the gynecology outpatient clinic of Şırnak Gynecology and Children's Hospital between March and June 2023. Data were collected with an Introductory Information Form, Gynecological Cancers Awareness Scale and Health Literacy Scale. Robust linear regression and simple linear regression analysis were used to analyze the data.

Results: The gynecological cancers awareness scale total score average of the participants was calculated as 147.49 ± 21.55, and the health literacy scale total score average was calculated as 96.88 ± 18.92. It has been determined that education level, knowing the symptoms of gynecological cancer and having a smear test affect gynecological cancer awareness. It was also concluded that education level and gynecological cancer awareness level affected health literacy (p < 0.05).

Conclusion: In this study, it was determined that as gynecological cancer awareness increases, the level of health literacy also increases.

Keywords: Awareness; gynecologic cancer; health literacy; women.

Bu eser, Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

Giriş

Jinekolojik kanserler dünya çapında önde gelen mortalite ve morbidite nedenleri arasındadır (Öztürk, Bakir, Kazankaya, Paker ve Ertem, 2021). Küresel Kanser İnsidansı, Mortalite ve Prevelansı 2020 verilerine göre dünya genelinde en sık görülen jinekolojik kanserler sırasıyla; serviks, uterus ve over kanseridir (Ferlay ve ark., 2021). Türkiye Kanser İstatistikleri (2018) Raporu'na göre; jinekolojik kanserlerin görülme oranı yüz bin kişide 23,8 olup oranlar sırasıyla vajina (0,1), vulva (0,5), serviks (4,2), over (6,5) ve endometrium (11,1) olarak bildirilmiştir. Serviks kanseri, tarama testleri ile erken teşhis edilebilen bir kanserdir (Stewart ve ark., 2013). Fakat kadınlar bilgi eksikliği, ekonomik nedenler, sağlık hizmetlerine erişimde güçlük, utanma ve jinekolojik kanser farkındalığının düşük olması gibi nedenlerle tarama testlerini ihmal etmekte veya hiç yaptırmamaktadır (Williams, Kenu, Dzubey, Dennis-Antwi ve Fontaine 2018; Aasbø ve ark. 2019). Bu nedenle jinekolojik kanserler ile ilgili farkındalığın artırılması, risk faktörlerinin ve risk gruplarının belirlenmesi hastalığın erken tanı ve tedavisinde etkili girişimlerden biridir (Abalı ve Toy, 2023).

Toplumda kanser farkındalığı davranış değişikliğinin sağlanmasında tek başına yeterli olmasa da davranışa eğilimin ve motivasyonun sağlanmasında önemli bir durum olarak değerlendirilmektedir. Kansere yol açan değiştirilebilen ve değiştirilemeyen faktörlerin farkındalığının kazanılması, sağlık arama davranışını harekete geçirmede önemli rol oynamaktadır (Teskereci, Arslan ve Öncel 2021; Coşkun, 2023). Bu nedenle kadınların erken tanı ve tarama testlerinden faydalanabilmesi, sağlığını koruyabilmesi ve farkındalık düzeylerinin artması için sağlık okuryazarlığı düzeyi anahtar rolde önemli bir faktör olarak değerlendirilmektedir (Başaran ve Duru, 2024). Sağlık okuryazarlığı, sağlık konularında karar vermede bilgiyi değerlendirme ve bilgiye erişme yeteneğidir. Yeterli sağlık okuryazarlık düzeyi, bireyin sağlıkla ilgili bir konu hakkında bilgi edinme yeteneğini geliştirebilir (Abdullah ve Su, 2013; Tung, Smith-Gagen, Lu ve Warfied, 2016; Karimy, Azarpira ve Araban, 2017). Yapılan bir sistematik derleme sağlık okuryazarlığının serviks taraması da dahil olmak üzere üreme sağlığı bilgisi, davranışları ve sonuçları ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşmıştır (Kilfoyle, Vitko, Oconor ve Bailey, 2016). Literatürde ülkemizde ve diğer ülkelerde kadınlar ile yapılan sağlık okuryazarlığı çalışmaları, özellikle serviks ve meme kanserli hastalar ve üniversite öğrencileri ile yapılmış olup, tarama ve önleme, erken tanı, serviks kanseri konularına yoğunlaşmıştır (Gültekin ve ark., 2017; Baharum, Ariffin, İsa ve Tin, 2020; Gunn ve ark., 2020; İlhan, Gencer, Özdemir ve Maviyıldız, 2020; Tuğut, Yılmaz ve Çelik 2021).

Amaç

Bu çalışma jinekolojik kanser farkındalığı ile sağlık okuryazarlığına ilişkin faktörleri belirlemek amacıyla yapıldı.

Araştırma Soruları

1. Kadınların jinekolojik kanserler farkındalığı ne düzeydedir?
2. Kadınların sağlık okuryazarlığı ne düzeydedir?

3. Kadınlarda jinekolojik kanser farkındalığını ilişkin faktörler nelerdir?

4. Kadınların sağlık okuryazarlığına ilişkin faktörler nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Tasarımı

Bu çalışma kesitsel tipte bir araştırma olarak Mart - Haziran 2023 tarihleri arasında yapılmıştır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer

Araştırma Şırnak Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesinde yapıldı. Bu hastanenin kadın doğum polikliniklerinde ayda yaklaşık 1244 ile 1412 arasında hastaya hizmet verilmektedir. Ayrıca hastanenin 28 hasta yatağı kapasitesine sahip kadın doğum servisi ve 12 yatağa sahip doğum sonu servisi bulunmaktadır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Şırnak Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesinin kadın doğum polikliniğine Mart - Haziran 2023 tarihleri arasında başvuran 5590 kadın çalışmanın evrenini oluşturdu. Örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında bilinen bir popülasyon için örneklem büyüklüğü denklemi kullanıldı. Araştırmadan $n = (N \cdot t^2 \cdot p \cdot q) / d^2(N-1) + t^2 \cdot p \cdot q$ formülü ile elde edilen sonuç % 95 güven aralığında $\pm$ % 5 örneklem hatası ile örneklem büyüklüğü $n = 360$ olarak hesaplanmıştır ($p = 0,50$ $q = 0,50$). Araştırmada basit rastgele örnekleme yöntemi kullanıldı. Çalışmaya dahil edilme kriterleri, belirlenen tarihlerde kadın doğum polikliniğine başvuran, çalışmaya katılmaya gönüllü olan, iletişim sorunu olmayan, okuryazar, gebe veya gebe olmayan, kanser tanısı almayan ve ölçek kullanımına uygun olarak evli kadınlar olarak belirlendi.

Verileri Toplama Araçları

Çalışmanın verileri, katılımcıların sosyodemografik bilgileri jinekolojik kanserlere ilişkin özelliklerine yönelik 12 sorudan oluşan Tanıtıcı Bilgi Formu, Jinekolojik Kanserler Farkındalık Ölçeği (JİKFÖ) ve Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği (SOÖ) ile elde edildi.

Tanıtıcı Bilgi Formu: Araştırmacıların literatür doğrultusunda hazırladığı formda; katılımcıların eğitim düzeyi, yaş, jinekolojik muayene gitme sıklığı, jinekolojik kanserleri daha önce duyma durumu, jinekolojik kanserler hakkındaki bilgi kaynağı, ailede jinekolojik kanser öyküsü, jinekolojik kanser risk faktörlerini bilme durumu, jinekolojik kanser semptomlarını bilme durumu, jinekolojik kanser tarama testlerini bilme durumu, smear testi yaptırmama durumu, kendi kendine dış üreme organı muayenesi yapma durumu, kendi kendine dış üreme organı muayenesi yapma sıklığına yönelik 12 soru yer almaktadır (Atlas ve Güneri, 2022; Burucu ve Kıvık, 2022; Dal, Beydağ ve Öner, 2022).

Jinekolojik Kanserler Farkındalık Ölçeği (JİKFÖ): Bu ölçek, Alp Dal ve Ertem (2017) tarafından 20 - 65 yaş arası evli kadınların jinekolojik kanserler konusundaki farkındalık düzeylerini değerlendirmek amacıyla 2017 yılında geliştirilmiştir. Ölçek beşli Likert tipte 41 madde ve dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin

alt boyutları sırasıyla; jinekolojik kanser risklerinin farkındalığı (3,4,5,6,7,8,9,10,11), jinekolojik kanserlerden korunma farkındalığı (14,15,16,17,18,19), jinekolojik kanserlerde rutin kontrol ve ciddi hastalık algısı farkındalığı (20-41) ve jinekolojik kanserlerde erken tanı ve bilgi farkındalığıdır (1,2,12,13). Ölçeğin değerlendirilmesinde JIKFÖ toplam puanı dikkate alınmaktadır ve ölçekten alınabilecek minimum ve maksimum puanlar 41 ve 205'tir. Yüksek puanlar, yüksek farkındalık düzeylerini gösterir (Dal ve Ertem, 2017). Orijinal ölçek çalışmasında, Cronbach α değeri 0,94'tür. Bu araştırmada ölçeğin tamamına ait Cronbach α değeri 0,93 olduğu belirlenmiştir.

Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği (SOÖ): Sorensen ve ark. tarafından geliştirilmiş olup 47 maddeden oluşmaktadır (Sorensen ve ark. 2012). Toçi ve arkadaşları (2013) tarafından revize edilmiş ve 25 madde olarak sadeleştirilmiştir. Türkçe geçerlilik güvenilirlik çalışması 2017'de Aras ve Bayık Temel tarafından yapılan ölçek beşli Likert tipte olup 25 soru ve dört alt boyuta sahiptir. Alt boyutlar; bilgiye erişim, bilgileri anlama, değer biçme / değerlendirme ile uygulama / kullanma olarak sıralanmaktadır. Ölçeğin Cronbach α katsayısı 0,92 olarak belirtilmiştir. Ölçekte hesaplanan en yüksek puan 125, en düşük puan ise 25'tir (Aras ve Bayık, 2017). Araştırmada ölçeğin tamamına ait Cronbach α katsayısı 0,95 olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma verileri toplanmadan önce Şırnak Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 24.02.2023 tarih ve 2023/58156 sayılı etik onay alındı. Ayrıca araştırmanın yapılacağı kurumdan 2023/88923 sayılı kurum izni alındı. Veriler toplanmadan önce katılımcılara soruları bireysel olarak cevaplandırılması gerektiği ve sonuçların yalnızca bilimsel amaçlı kullanılacağına ilişkin bilgi verildikten sonra yazılı onamları alındı.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri sorumlu araştırmacı tarafından katılımcılar ile yüz yüze görüşerek veri toplama araçları ile toplandı. Çalışmada kullanılan formların uygulanma süresi ortalama 15-20 dakika idi.

Veri Analizi

Verilerin analizi IBM SPSS V23 ve R programı ile gerçekleştirildi. Verilerin normal dağılıma uygunluk Kolmogorov-Smirnov testi ile değerlendirildi. Bağımsız değişkenlerin normal dağılıma uyan jinekolojik kanserler farkındalık ölçeği puanları üzerindeki etkisi lineer regresyon analizi ile incelenmiştir. Bağımsız değişkenlerin normal dağılmayan sağlık okuryazarlığı ölçeği puanları üzerindeki etkisi Robust lineer regresyon analizi ile hesaplandı. Önem düzeyi $p < 0,05$ olarak alındı. Kurulan modelin doğrusal regresyon analizine uygunluğu konusunda; artıkların normalliği ve eş varyans için P - P grafiği ve doğrusallık için varyans inflation faktörü (VIF) istatistikleri kullanıldı. Çalışmada, VIF'in üst sınırı 10 olarak belirlendi (Leguina, 2015). Modellerde hiçbir değişkenin VIF değeri 10'un üzerinde saptanmadı.

Bulgular

Katılımcıların %50'sinin 30 - 49 yaş aralığında olduğu, %30,8'nin lise mezunu olduğu, %29,2'sinin yılda bir defa veya daha az jine-

Tablo 1: Katılımcıların Tanıtıcı ve Jinekolojik Kansere İlişkin Özellikleri (n = 360)

Değişkenler	n	%
Yaş		
18-29	164	45,6
30-49	180	50,0
50-65	16	4,4
Eğitim		
Okuryazar	65	18,1
İlköğretim	82	22,8
Lise	111	30,8
Önlisans/ Lisans	102	28,3
Jinekolojik muayeneye gitme sıklığı		
Hiç gitmem	97	26,9
Yılda bir veya daha sık	105	29,2
1-3 yılda bir	101	28,1
4-5 yılda bir	35	9,7
5 yıldan uzun	22	6,1
Jinekolojik kanserleri daha önce duyma durumu		
Evet	278	77,2
Hayır	82	22,8
Jinekolojik kanserler hakkındaki bilgi kaynağı		
Sağlık personeli / Hastane	65	23,4
Televizyon, dergi, gazete	68	24,5
Aile	33	11,9
Arkadaşlar	22	7,9
İnternet	48	17,2
Eğitim Hayatı	42	15,1
Ailede jinekolojik kanser öyküsü		
Evet	54	15,0
Hayır	306	85,0
Jinekolojik kanser risk faktörlerini bilme durumu		
Evet	116	32,2
Hayır	244	67,8
Jinekolojik kanser semptomlarını bilme durumu		
Evet	117	32,5
Hayır	243	67,5
Jinekolojik kanser tarama testlerini bilme durumu		
Evet	137	38,1
Hayır	223	61,9
Smear testi yaptırma durumu		
Evet	106	29,4
Hayır	254	70,6
Kendi kendine dış üreme organı muayenesi yapma durumu		
Evet	91	25,3
Hayır	269	74,7

n: Sayı; %: Yüzde; †Yüzdeler jinekolojik kanserleri daha önce duyan 278 kişi üzerinden alınmıştır.

Tablo 2: Katılımcıların Jinekolojik Kanseler Farkındalık Ölçeği ve Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortalamaları (n = 360)

Ölçekler ve Alt Boyutları	Ort ± SS	Alınabilecek Min – Maks	Alınan Min – Maks	Cronbach α
Jinekolojik Kanselerde, Rutin Kontrol ve Ciddi Hastalık Algısı Farkındalığı	83,14 ± 13,45	22 - 110	30 - 110	0,93
Jinekolojik Kanselerden Korunma Farkındalığı	20,69 ± 4,44	6 - 30	6 - 30	0,69
Jinekolojik Kanser, Riskleri Farkındalığı	27,87 ± 5,95	9 - 45	9 - 45	0,85
Jinekolojik, Kanselerde Erken Tanı ve Bilgi Farkındalığı	15,78 ± 3,41	4 - 20	4 - 21	0,82
JKFÖ Toplam Puanı	147,49 ± 21,55	41 - 205	55 - 197	0,93
Bilgiye Erişim	19,83 ± 4,25	5 - 25	7 - 25	0,90
Bilgileri Anlama	26,40 ± 7,06	7 - 35	7 - 35	0,91
Değer Bıçme/ Değerlendirme	30,70 ± 7,02	8 - 40	8 - 40	0,92
Uygulama/Kullanma	19,93 ± 3,76	5 - 25	5 - 25	0,82
SOÖ Toplam Puanı	96,88 ± 18,92	25 - 125	39 - 125	0,95

Ort: Ortalama; SS: Standart Sapma; Min: Minimum değer; Maks: Maksimum değer.

kolojik muayeneye gittiği, %77,2'sinin jinekolojik kanserleri daha önce duyduğu, %24,5'inin jinekolojik kanserleri televizyon, gazete ve dergilerden duyduğu, %85'inin ailesinde jinekolojik kanser öyküsü bulunmadığı, %67,8'inin jinekolojik kanser risk faktörlerini bilmediği, %67,5'inin jinekolojik kanser semptomlarını bilmediği, %61,9'unun jinekolojik kanser tarama testlerini bilmediği, %70,6'sının smear testi yaptırmadığı, %25,3'ünün kendi kendine dış üreme organı muayenesi yaptığı, %23,1'inin 6-12 ayda bir kendi kendine dış üreme organı muayenesi yaptığı belirlendi (Tablo 1).

Katılımcıların JÖKFÖ toplam puan ortalaması 147,49 ± 21,55, SOÖ toplam puan ortalamasının 96,88 ± 18,92 olduğu tespit edildi (Tablo 2).

Jinekolojik kanserler farkındalık ölçeği puanlarına etki eden bağımsız değişkenler lineer regresyon analizi ile değerlendirilmiş ve model istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (F = 6,306; p < 0,001). Modele ilişkin R² değeri incelendiğinde jinekolojik kanser farkındalığının %32,9'unun yaş, eğitim düzeyi, jinekolojik muayeneye gitme sıklığı, jinekolojik kanserleri duyma durumu, bilgi kaynağı, ailede jinekolojik kanser öyküsü, jinekolojik kanser risk faktörlerini, semptomlarını tarama testlerini bilme durumu, smear testi yaptırmama ve kendi kendine dış üreme organı muayenesi yapma durumundaki değişimle açıklanabildiği görülmektedir. Lise mezun olanların jinekolojik kanserler farkındalık ölçeği puanları okuryazar olmayanlara göre 8,286 birim daha yüksektir (p = 0,022). Üniversite ve üzeri mezun olanların jinekolojik kanserler farkındalık ölçeği puanları okuryazar olmayanlara göre 15,08 birim daha yüksektir (p < 0,001). Jinekoloji muayenesine gitme sıklıkları incelendiğinde 1-3 yılda bir gidenlerin jinekolojik kanserler farkındalık ölçeği puanları hiç gitmeyenlere göre 7,418 birim daha yüksektir (p = 0,018). Jinekolojik kanser semptomlarını bilenlerin jinekolojik kanserler farkındalık ölçeği puanları bilmeyenlere göre 6,897 birim yüksektir (p = 0,036). Smear testi yaptıranların jinekolojik kanserler farkındalık ölçeği puanları yap-

tırmayanlara göre 6,621 birim daha yüksektir (p = 0,022) (Tablo 3).

Sağlık okuryazarlığı ölçeği puanlarına etki eden bağımsız değişkenler Robust regresyon analizi ile değerlendirilmiş model istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (F = 14,481; p < 0,001). Modele ilişkin R² değeri incelendiğinde jinekolojik kanser farkındalığının %54,3'ünün jinekolojik kanser farkındalığı, yaş, eğitim düzeyi, jinekolojik muayeneye gitme sıklığı, jinekolojik kanserleri duyma durumu, bilgi kaynağı, ailede jinekolojik kanser öyküsü, jinekolojik kanser risk faktörlerini, semptomlarını tarama testlerini bilme durumu, smear testi yaptırmama ve kendi kendine dış üreme organı muayenesi yapma durumundaki değişimle açıklanabildiği görülmektedir. Bağımsız değişken olarak modele eklenen jinekolojik kanserler farkındalık ölçeği puanındaki bir birimlik artış sağlık okuryazarlığı ölçeği puanlarını 0,212 birim artırmaktadır (p < 0,001). İlköğretim mezunu olanların sağlık okuryazarlığı ölçeği puanları okuryazar olmayanlara göre 5,78 birim daha yüksektir (p = 0,032). Lise mezun olanların sağlık okuryazarlığı ölçeği puanları okuryazar olmayanlara göre 15,133 birim daha yüksektir (p < 0,001). Üniversite ve üzeri mezun olanların sağlık okuryazarlığı ölçeği puanları okuryazar olmayanlara göre 22,491 birim daha yüksektir (p < 0,001). Diğer değişkenlerin sağlık okuryazarlığı ölçeği puanları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır (p > 0,05) (Tablo 4).

Tartışma

Bu araştırmada kadınların jinekolojik kanser farkındalığının orta düzeyin üzerinde olduğu belirlenmiştir. Türkiye'de yapılan benzer çalışmalarda kadınların jinekolojik kanser farkındalıklarının orta düzeyde olduğu bildirilmiştir (Dal ve ark., 2022; Toptaş, Öter ve Çolakoğlu, 2022). Jha, Panot ve Singh (2020), Aarey bölgesinde yer alan kabileden yaşayan kadınlar ile yaptıkları çalışmada katılımcıların jinekolojik kanserler ile ilgili semptomları, tedavisi ve önleyici tedbirleri konusunda farkındalık düzeyinin yetersiz olduğunu belirtmiş olup çalışmamızla farklılık göstermektedir.

Tablo 3: Jinekolojik Kanserler Farkındalık Ölçeği Puanlarının Değişkenlere Göre Yordama Durumlarının İncelenmesi (n = 360)

	β_0 (%95 CI)	Standart Hata	β_1	t	p	r ¹	r ²	VIF
Sabit	133,524 (98,242 - 168,805)	17,916		7,453	<0,001			
Yaş	-0,065 (-0,343 - 0,214)	0,141	-0,028	-0,459	0,646	0,02	-0,029	1,426
Eğitim Düzeyi								
Okuryazar değil			Referans					
İlköğretim mezunu	0,85 (-6,588 - 8,289)	3,777	0,017	0,225	0,822	-0,262	0,014	2,128
Lise mezunu	8,286 (1,205 - 15,368)	3,596	0,189	2,304	0,022	0,067	0,142	2,578
Üniversite ve üzeri	15,08 (7,741 - 22,42)	3,727	0,352	4,046	<0,001	0,326	0,245	2,898
Jinekolojik muayeneye gitme sıklığı								
Hiç gitmem			Referans					
Yılda bir veya daha sık	4,97 (-1,068 - 11,009)	3,066	0,11	1,621	0,106	0,065	0,101	1,774
1-3 yılda bir	7,418 (1,287 - 13,548)	3,113	0,165	2,383	0,018	0,143	0,147	1,842
4-5 yılda bir	3,164 (-5,032 - 11,36)	4,162	0,045	0,76	0,448	-0,026	0,047	1,362
5 yıldan uzun	8,65 (-1,134 - 18,434)	4,969	0,105	1,741	0,083	0,072	0,108	1,386
Jinekolojik kanserleri kanseri duyma durumu								
Hayır			Referans					
Evet	-2,405 (-37,471 - 32,661)	17,807	-0,007	-0,135	0,893	0,037	-0,008	1,054
Jinekolojik kanserler hakkındaki bilgi kaynağı								
Sağlık personeli/hastane			Referans					
Televizyon, dergi, gazete	-1,262 (-7,452 - 4,927)	3,143	-0,027	-0,402	0,688	-0,07	-0,025	1,693
Aile	0,572 (-7,815 - 8,96)	4,259	0,009	0,134	0,893	-0,025	0,008	1,76
Arkadaşlar	2,357 (-6,239 - 10,952)	4,365	0,031	0,54	0,59	-0,008	0,034	1,288
İnternet	4,01 (-2,748 - 10,769)	3,432	0,075	1,168	0,244	0,059	0,073	1,56
Eğitim Hayatı	2,87 (-4,311 - 10,051)	3,646	0,051	0,787	0,432	0,149	0,049	1,582
Ailede jinekolojik kanser öyküsü								
Hayır			Referans					
Evet	2,128 (-4,55 - 8,805)	3,391	0,04	0,627	0,531	0,092	0,039	1,548
Jinekolojik kanser risk faktörlerini bilme durumu								
Hayır			Referans					
Evet	3,397 (-2,729 - 9,523)	3,111	0,082	1,092	0,276	0,391	0,068	2,146
Jinekolojik kanser semptomlarını bilme durumu								
Hayır			Referans					
Evet	6,897 (0,449 - 13,346)	3,275	0,166	2,106	0,036	0,403	0,13	2,385
Jinekolojik kanser tarama testlerini bilme durumu								
Hayır			Referans					
Evet	1,2 (-4,614 - 7,014)	2,952	0,029	0,406	0,685	0,368	0,025	2,014
Smear testi yaptırma durumu								
Hayır			Referans					
Evet	6,621 (0,943 - 12,299)	2,884	0,152	2,296	0,022	0,309	0,142	1,678
Kendi kendine dış üreme organı muayenesi yapma durumu								
Hayır			Referans					
Evet	-0,778 (-5,959 - 4,402)	2,631	-0,017	-0,296	0,768	0,221	-0,018	1,315
Model İstatistikleri: F = 6,306; p < 0,001; R ² = 0,329; Düzeltilmiş R ² = 0,277; Durbin Watson = 1,968								

β^0 = Standartlaştırılmamış Beta katsayı; β^1 = Standartlaştırılmış Beta katsayı; r¹ = Zero-order korelasyon; r² = Partial korelasyon †: t testi; VIF: Variance Inflation Factor; F: One-way ANOVA; R²: Belirleme katsayısı.

Tablo 4: Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği Puanlarının Değişkenlere Göre Yordama Durumlarının İncelenmesi (n = 360)

	β_0 (%95 CI)	S. Hata	β_1	t	p	VIF
Sabit	50,798 (23,936-77,659)	13,640		3,724	<0,001	
Yaş	0,073 (-0,12-0,267)	0,098	0,038	0,747	0,456	1,423
Jinekolojik kanserler farkındalık ölçeği puanları	0,212 (0,123-0,301)	0,045	0,246	4,704	<0,001	1,530
Eğitim düzeyi						
Okuryazar değil			Referans			
İlköğretim mezunu	5,78 (0,493-11,067)	2,685	0,134	2,153	0,032	2,161
Lise mezunu	15,133 (10,061-20,205)	2,576	0,410	5,876	<0,001	2,720
Üniversite ve üzeri	22,491 (17,136-27,845)	2,719	0,623	8,272	<0,001	3,180
Jinekoloji muayenesine gitme sıklığı						
Hiç gitmem			Referans			
Yılda bir veya daha sık	2,443 (-1,817-6,704)	2,163	0,064	1,129	0,260	1,801
1-3 yılda bir	-0,268 (-4,617-4,082)	2,209	-0,007	-0,121	0,904	1,901
4-5 yılda bir	-3,216 (-8,904-2,473)	2,889	-0,055	-1,113	0,267	1,367
5 yıldan uzun	6,531 (-0,412-13,474)	3,526	0,092	1,852	0,065	1,388
Üreme organları kanseri duyma durumu						
Hayır			Referans			
Evet	0,952 (-22,99-24,894)	12,158	0,003	0,078	0,938	1,059
Üreme organları kanseri duyma kaynağı						
Sağlık personeli/hastane			Referans			
Televizyon, dergi, gazete	-3,434 (-7,795-0,928)	2,215	-0,086	-1,55	0,122	1,703
Aile	-3,446 (-9,383-2,491)	3,015	-0,064	-1,143	0,254	1,757
Arkadaşlar	-4,667 (-10,715-1,382)	3,071	-0,073	-1,519	0,130	1,276
İnternet	-2,049 (-6,783-2,684)	2,404	-0,045	-0,853	0,395	1,568
Eğitim Hayatı	-0,669 (-5,645-4,306)	2,526	-0,014	-0,265	0,791	1,603
Ailede üreme organı kanser öyküsü						
Hayır			Referans			
Evet	-3,39 (-8,049-1,269)	2,366	-0,076	-1,433	0,153	1,565
Jinekolojik kanser risk faktörlerini bilme durumu						
Hayır			Referans			
Evet	2,428 (-1,811-6,668)	2,153	0,069	1,128	0,260	2,115
Jinekolojik kanser semptomlarını bilme durumu						
Hayır			Referans			
Evet	1,736 (-2,788-6,259)	2,297	0,050	0,756	0,451	2,421
Jinekolojik kanser tarama testlerini bilme durumu						
Hayır			Referans			
Evet	1,741 (-2,383-5,865)	2,094	0,051	0,831	0,407	2,078
Smear testi yaptırma durumu						
Hayır			Referans			
Evet	1,018 (-2,969-5,005)	2,025	0,028	0,503	0,616	1,707
Kendi kendine dış üreme organı muayenesi yapma durumu						
Hayır			Referans			
Evet	-0,918 (-4,522-2,687)	1,830	-0,024	-0,501	0,617	1,317
Model İstatistikleri:	F = 14,481; p < 0,001; R ² = 0,543					

β_0 = Standartlaştırılmamış beta katsayı; β_1 = Standartlaştırılmış beta katsayı; t: t testi; VIF: Variance Inflation Factor; F: One-way ANOVA; R²: Belirleme katsayısı.

Cooper, Polonec, Stewart ve Gelb (2013) Amerika'da yaşayan kadınlar ile yaptıkları çalışmada kadınların jinekolojik kanser farkındalıklarının düşük düzeyde olduğunu belirlemiştir. Araştırma sonuçlarının farklılık göstermesinin nedeni eğitim düzeyi, yaşam koşulları, toplumsal ve kültürel yapının farklılığına bağlanabilir.

Bu çalışmada lise mezunu olan kadınların jinekolojik kanser farkındalığının okuryazar olmayanlara göre daha yüksek olduğu belirlendi. Çin'de yapılan bir çalışmada eğitim düzeyi arttıkça servikal kanser farkındalığının arttığı tespit edilmiş olup çalışmamızla paralellik göstermektedir (Lin ve ark. 2019). Ülkemizde yapılmış farklı çalışmalarda da bu araştırmaya benzer olarak eğitim düzeyi arttıkça jinekolojik kanser farkındalığının arttığını göstermekte olup çalışmamızla benzerlik göstermektedir (Atlas ve Güneri, 2022; Toptaş ve ark., 2022; Uslu-Sahan, Mert-Karadaş, Yıldız ve Koç, 2023). Bu sonucun eğitim kurumlarında ders müfredatlarında kanser ve kanser farkındalığı ile konulara yer verilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Araştırma sonuçları, eğitimin farkındalık açısından önemli bir faktör olduğunu göstermektedir.

Araştırmada 1-3 yılda bir jinekolojik muayeneye giden kadınların jinekolojik kanser farkındalığının jinekolojik muayeneye hiç gitmeyenlerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Çoşkun (2023) yapmış olduğu çalışmada düzenli jinekolojik muayeneye giden kadınların jinekolojik kanser farkındalığının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmış olup bu çalışma ile benzerlik göstermektedir. Jinekolojik kanserler konusunda artan bilgi ve farkındalık düzeyindeki artış, kadınları jinekolojik muayeneye teşvik ettiği, bu sayede jinekolojik muayene ile birçok sorun erken dönemde kolaylıkla tespit edilebileceği düşünülmektedir.

Araştırmada jinekolojik kanser semptomlarını bilen kadınların jinekolojik kanser farkındalığının daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Cooper ve arkadaşları (2013) jinekolojik kanser semptomlarının farkında olan kadınların sağlık kuruluşlarına zamanında başvurma eğiliminde olduğunu belirtmiştir. Çoşkun (2023) jinekolojik kanser hakkında bilgi sahibi olan ve erken tanı yöntemleri hakkında bilgi sahibi olan kadınların jinekolojik kanser farkındalığı yüksek olduğunu belirtmiş olup çalışmamızla benzerlik göstermektedir.

Bu çalışmada smear testi yaptıran kadınların jinekolojik kanser farkındalığının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öztürk ve arkadaşları (2021) smear testi yaptıran kadınların jinekolojik kanser farkındalığının daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Çalışma sonuçları jinekolojik farkındalığın artırılması amacıyla servikal tarama testlerine yönelik eğitim programlarının önemli role sahip olduğu değerlendirilmektedir.

Araştırmada yaş, jinekolojik kanserleri duyma durumu, jinekolojik kanserler hakkındaki bilgi kaynağı ve ailede jinekolojik kanser öyküsü, jinekolojik kanser risk faktörlerini ve tarama testlerini bilme ve kendi kendine dış üreme organı muayenesi yapma durumunun jinekolojik kanser farkındalığını etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Gözüyeşil ve arkadaşları (2020) araştırmalarında 30-39 yaş grubundaki kadınların jinekolojik kanser farkındalığının daha yüksek

olduğunu belirtmiş olup çalışmamızdan farklılık göstermektedir. Kaya (2023) çalışmasında benzer olarak ailede jinekolojik kanser öyküsü bulunmasının ile jinekolojik kanser farkındalığını etkilediğini belirtmiştir. Öztürk ve arkadaşları (2021) çalışmalarında jinekolojik kanser risk faktörlerini, semptomlarını ve tarama testlerini bilen katılımcıların jinekolojik kanser farkındalığının daha yüksek olduğunu tespit etmiş olup çalışmamızla farklılık göstermektedir. Özcan ve Doğan (2021), yapmış oldukları çalışmada jinekolojik kanser hakkında bilgi sahibi olan kadınların jinekolojik kanser farkındalığının daha yüksek olduğunu belirtmiş olup çalışmamızla farklılık göstermektedir. Araştırma sonuçlarındaki farklılığın örneklem grubunun farklı olması ve çalışmalarda kullanılan istatistik analizlerin farklı olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmada kadınların sağlık okuryazarlığının orta düzeyin üzerinde olduğu belirlenmiştir. Literatürde çeşitli yaşam dönemlerinde olan kadınlar ile yapılan çalışmalarda kadınların sağlık okuryazarlığı düzeyinin orta düzeyin üzerinde olduğu belirtilmiştir (Aydın ve Aba, 2019; Çelikanat, 2020; Değer ve Zoroğlu, 2021; Yeşilçınar, Şahin ve Mercan, 2021; Köse ve Karakut, 2023). Farklı toplumlarda ve çeşitli örneklem gruplarında yapılan çalışmalarda sağlık okuryazarlığını orta veya düşük düzeyde olduğunu göstermektedir (Reisi ve ark., 2012; Rezaee Esfahrood, Haerian Ardekani, Rahmadian ve Ghaffari Targhi, 2016; Koohpayeh, Lashani, Homayouni ve Nasiri, 2021). Çalışma sonuçlarındaki farklılıkların araştırmaların yapıldığı ülkelerdeki sosyal ve kültürel özelliklerin farklılığından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu sonuçlar sağlık okuryazarlığı düzeyinin iyileştirilmesi konusunda çalışmalar yapılması konusunda fikir vericidir.

Araştırmada jinekolojik kanserler farkındalık ölçeği puanlarındaki bir birimlik artış sağlık okuryazarlığı ölçeği puanlarını 0,212 birim artırmaktadır. Literatürde yer alan çalışmalar sağlık okuryazarlığı ve jinekolojik kanser farkındalığının birbiri ile ilişkili faktörler olduğunu göstermektedir (Boxell ve ark., 2012; Köse ve Karakut, 2023; Uslu-Sahan ve ark., 2023; Başaran ve Duru, 2024). Araştırma sonuçları kadınların sağlık okuryazarlığı düzeyinin artırılmasının, kadınların yaşamlarını büyük ölçüde tehdit eden jinekolojik kanserler konusunda farkındalığın artırılmasında önemli bir yol olduğunu göstererek literatüre katkı sağlamaktadır. Çalışma sonucundan farklı olarak Huang ve arkadaşları (2021) Tayvanlı kadınlar ile yaptıkları araştırmada sağlık okuryazarlığı düşük olan kadınların düzensiz rahim ağzı kanseri taraması yapma olasılığının daha yüksek olduğu ancak sağlık okuryazarlığı ile meme veya kolorektal kanser tarama programlarına katılım arasında herhangi bir ilişki bulunmadığı belirtmiştir. Bulgular arasındaki bu farklılıklar, katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine, yaşadıkları ülkenin sosyal ve kültürel yapısına, sağlık sisteminin özelliklerine ve sağlık bilgisi için kullanabilecekleri kaynakların farklılığına bağlanabilir.

Bu çalışmada eğitim düzeyinin sağlık okuryazarlığını etkilediği eğitim düzeyi arttıkça sağlık okuryazarlığı düzeyinin de arttığı belirlenmiştir. Yapılan farklı araştırmalar eğitim düzeyi arttıkça sağlık okuryazarlığı düzeyinin arttığını göstermekte olup çalışmamızla benzerlik göstermektedir. (Son, Kim, Kim ve Son, 2017; Aghae, Nasirian ve Pirzadeh, 2020; Uslu Sahan ve ark., 2023).

Araştırmada yaş, üreme organı kanserlerini duymak, ailede jinekolojik kanser öyküsünün olması, jinekolojik kanser semptomlarını, risk faktörlerini ve tarama testlerini bilmek, smear testi ve kendi kendine dış üreme organı muayenesi yapmanın sağlık okuryazarlığı düzeyini etkilemediği belirlenmiştir. Aghae ve arkadaşları (2020) araştırmasında smear testi yaptırma durumu ve ailede jinekolojik kanser öyküsü olması ile sağlık okuryazarlığı düzeyi arasında farklılık olmadığı sonucuna ulaşmış olup çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Baharum ve arkadaşları (2020) sağlık okuryazarlığının geliştirilmesinin pap smear'a karşı daha iyi bir tutuma katkıda bulunacağını belirtmiştir. Schlumbrecht ve arkadaşları (2016) video eğitimi sonrasında kadınların yumurtalık kanseri konusundaki bilgilerinin arttığını belirtmiştir. Kadınların jinekolojik kanserlere yönelik tutum ve davranışlarını olumlu yönde değiştirebilmek için bu konudaki bilgilerin artırılması gerekmektedir. Sağlık okuryazarlığı kadınların bilgi düzeyinin artmasına ve olumlu tutum ve davranışların aşılmasına yardımcı olabilir. Çalışma sonuçlarının farklılıkların katılımcıların sağlık okuryazarlığı düzeyinin düşük olması, kültürel yapısına, sağlık sisteminin özellikleri ve sınırlı bilgiye erişim kaynağına sahip olmuş olabileceğinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma tek bir hastanede yapıldığından dolayı sonuçlar ülke genelindeki tüm kadınlara genellenemez. Araştırmada sadece nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Yapılacak çalışmalarda nitel veya karma araştırma yöntemlerinin kullanılması ile konu ile ilgili derinlemesine inceleme yapılabilir.

Sonuç

Araştırmada eğitim düzeyi, jinekolojik kanser semptomlarını bilmek ve smear testi yaptırmanın jinekolojik kanser farkındalığını etkilediği belirlendi. Ayrıca eğitim düzeyi ve jinekolojik kanser farkındalığı düzeyinin ise sağlık okuryazarlığını etkilediği sonucuna ulaşıldı. Araştırmanın bulguları, jinekolojik kanser farkındalığının artırılmasında eğitimin önemini ortaya koymaktadır. Ek olarak tarama testlerine yönelimin, jinekolojik kanserlerin semptomları ve risk faktörleri, hakkındaki bilgi ve farkındalığın artması için kadınların sağlık okuryazarlığı düzeylerinin yükseltilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada, kadınların jinekolojik kanser farkındalığı ile sağlık okuryazarlığı düzeyini etkileyen faktörler gösterilmiştir.

Etik Kurul: Bu çalışma için etik kurul onayı Şırnak Üniversitesi Etik Kurulu'ndan alınmıştır (Tarih: 24.02.2023 ve Sayı No: 2023/58156).

Yazarların Katkı Düzeyleri: Çalışma Fikri (Konsepti) ve Tasarımı – KA, HÇ; Veri Toplama / Literatür Tarama – KA, HF; Verilerin Analizi ve Yorumlanması – KA, HÇ; Makalenin Hazırlanması – KA, HÇ, HF; Yayınlanacak Son Haline Onay Verilmesi – KA, HÇ, HF

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadıklarını açıklamışlardır.

Teşekkür: Araştırmacılar, araştırmaya gönüllü olarak katılan tüm kadınlara teşekkür etmektedir.

Kaynaklar

- Aasbø, G., Solbrække, K. N., Waller, J., Tropé, A., Nygård, M., & Hansen, B. T. (2019). Perspectives of non-attenders for cervical cancer screening in Norway: a qualitative focus group study. *BMJ Open*, 9(8), e029505. doi: 10.1136/bmjopen-2019-029505
- Abalı, Ç. S. ve Toy, E. B. (2023). Jinekolojik kanserli kadınların sağlık okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi ve etkileyen faktörler. *Sakarya Üniversitesi Holistik Sağlık Dergisi*, 6(1), 1- 5. doi: 10.54803/sauhsd.1212069
- Abdullah, F., & Su, T. T. (2013). Applying the transtheoretical model to evaluate the effect of a call-recall program in enhancing pap smear practice: a cluster randomized trial. *Preventive Medicine*, 57, 583-586. doi: 10.1016/j.ypmed.2013.02.001
- Aghae, A., Nasirian, M., & Pirzadeh, A. (2020). Health literacy related to cervical cancer among women referring to health centers of Yazd, Iran. *Journal of Midwifery & Reproductive Health*, 8(4), 2494-2503. doi: 10.22038/jmrh.2020.47785.1586
- Aras, Z. ve Bayık, A. T. (2017). Sağlık okuryazarlığı ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirliğinin değerlendirilmesi. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 25(2), 85-94. doi: 10.17672/fnhd.94626
- Atlas, B. ve Güneri, E. S. (2022). Kadınların jinekolojik kanserlerle ilgili farkındalığı ve farkındalığı etkileyen faktörler. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 7(1), 77-85.
- Aydın, D. ve Aba, Y. A. (2019). Annelerin sağlık okuryazarlığı düzeyleri ile emzirme öz-yeterlilik algıları arasındaki ilişki. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 12(1), 31-39.
- Baharum, N. N., Ariffin, F., Isa, M. R., & Tin, S. T. (2020). Health literacy, knowledge on cervical cancer and pap smear and its influence on pre-marital Malay muslim women attitude towards pap smear. *Asian Pacific Journal of Cancer Prevention*, 21(7), 2021-2028. doi: 10.31557/APJCP.2020.21.7.2021
- Başaran, F., & Duru, P. (2024). Shining a light on women's health: the relationship between gynecological cancer awareness and health literacy. *Archives of Health Science and Research*, 11(1), 42-48. doi: 10.5152/Arc-HealthSciRes.2024.23149
- Burucu, R. ve Kıyak, S. (2022). Üniversite öğrencilerinin jinekolojik kanser farkındalıkları ve ilişkili faktörler. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 31(3), 172-182. doi: 10.17942/sted.883678
- Boxell, E. M., Smith, S. G., Morris, M., Kummer, S., Rowlands, G., Waller, J., ..., & Simon, A. E. (2012). Increasing awareness of gynecological cancer symptoms and reducing barriers to medical help seeking: does health literacy play a role? *Journal of Health Communication*, 17(3), 265-279. doi: 10.1080/10810730.2012.712617
- Cooper, C. P., Polonec, L., Stewart, S. L., & Gelb, C. A. (2013). Gynaecologic cancer symptom awareness, concern and care seeking among US women: a multi-site qualitative study. *Family Practice*, 30(1), 96-104. doi: 10.1093/fampra/cms040
- Coşkun, S. (2023). Effect of health responsibility and health literacy on gynecological cancer awareness of university working women. *Turkish Journal of Public Health*, 21(2), 209-222. doi: 10.20518/tjph.1098528
- Çelikkanat, Ş., Akbaş, M. ve Sürücü Ş. G. (2020). Yetişkin kadınların sağlık okuryazarlığı düzeylerinin belirlenmesi. *Social Sciences Studies Journal*. 6(54), 19-27 doi: 10.26449/sss.2009
- Dal, N. A., ve Ertem, G. (2017). Jinekolojik kanser farkındalık ölçeği geliştirme çalışması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(5), 2351-2367. doi: 10.15869/itobiad.314332

- Dal, N. A., Beydağ, K. D., & Öner, İ. Ö. (2022). The relationship between gynecological cancer awareness and self-care agency in married women. *South Asian Journal of Cancer*, 12(1), 30-35. doi: 10.1055/s-0042-1754344
- Değer, M. S. ve Zoroğlu, G. (2021). Birinci basamak sağlık kuruluşuna başvuranlarda sağlık okuryazarlığı ile kanser bilgi yükü ilişkisi. *Anadolu Kliniği Tıp Bilimleri Dergisi*, 26(1), 108-117. doi: 10.21673/anadoluklin.760739
- Ferlay, J., Colombet, M., Soerjomataram, I., Parkin, D. M., Piñeros, M., Znaor, A., & Bray, F. (2021). Cancer statistics for the year 2020: An overview. *International Journal of Cancer*, 149(4), 778-789. doi: 10.1002/ijc.33588
- Gözüyeşil, E., Ariöz, A. ve Taş, F. (2020). Bir aile sağlığı merkezine başvuran kadınların jinekolojik kanser farkındalıklarının değerlendirilmesi. *Türk Aile Hekimliği ve Birinci Basamak Dergisi*, 14(2), 177-185. doi: 10.21763/tjfmpe.730022
- Gunn, C. M., Paasche-Orlow, M. K., Bak, S., Wang, N., Pamphile, J., Nelson, K., Morton, S., & Battaglia, T. A. (2020). Health literacy, language, and cancer-related needs in the first 6 months after a breast cancer diagnosis. *Journal of Oncology Practice*, 16(8), 741-750. doi: 10.1200/JOP.19.00526
- Gültekin, M., Dundar, S., Kucukyildiz, I., Karaca, M. Z., Boztas, G., Turan, S. H., ..., & Keskinilic, B. (2017). Survival of gynecological cancers in Turkey: where are we at? *Journal of Gynecologic Oncology*, 28(6), 1-10. doi: 10.3802/jgo.2017.28.e85
- Huang, C. H., Lo, Y. J., Kuo, K. M., Lu, I. C., Wu, H., Hsieh, M. T., ..., & Lin, C. W. (2021). Health literacy and cancer screening behaviors among community-dwelling female adults in Taiwan. *Women & Health*, 61(5), 408-419. doi: 10.1080/03630242.2021.1917477
- İlhan, N., Gencer, S., Özdemir, Ö., & Maviyildiz, S. (2020). The relationship between health literacy and illness self-care management in Turkish patients with cancer. *Oncology Nursing Forum*, 47(3), 73-85. doi: 10.1188/20.ONFE73-E85
- Jha, N., Panot, A. H., & Singh, U. (2020). Awareness about gynecological cancers among tribal females. *Asian Pacific Journal of Cancer Care*, 5(2), 113-118. doi: 10.31557/apjcc.2020.5.2.113-118
- Karimy, M., Azarpira, H., & Araban, M. (2017). Using health belief model constructs to examine differences in adherence to pap test recommendations among Iranian women. *Asian Pacific Journal of Cancer Prevention*, 18(5), 1389. doi: 10.22034/APJCP.2017.18.5.1389
- Kaya, D. (2023). Examination of women's health perceptions and gynecological cancer awareness status. *Turkish Journal of Science and Health*, 4(3), 221-231. doi: 10.51972/tfsd.1289997
- Kilfoyle, K. A., Vitko, M., O'Connor, R., & Bailey, S. C. (2016). Health literacy and women's reproductive health: a systematic review. *Journal of Women's Health*, 25(12), 1237-1255. doi: 10.1089/jwh.2016.5810
- Koohpayeh, S. A., Estebarsari, F., Lashani, F., Homayouni, A., & Nasiri, M. (2021). Relationship between health literacy and knowledge, attitude, and performance regarding cancer warning signs. *Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research*, 26(5), 399-405. doi: 10.4103/ijnmr.IJNMR_359_20
- Köse, S. ve Karakurt, P. (2023). Kadınların jinekolojik kanserler ile ilgili farkındalık düzeyinin artmasında sağlık okuryazarlığının etkisi üzerine bir araştırma. *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi*, 13(1), 196-206. doi: 10.31020/mutfd.1175176
- Leguina, A. (2015). A primer on partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM). *International Journal of Research & Method in Education*, 38(2), 220-221. doi: 10.1080/1743727X.2015.1005806
- Lin, W., Wang, Y., Liu, Z., Chen, B., Yuan, S., Wu, B., & Gong, L. (2019). Awareness and attitude towards Human Papillomavirus and its vaccine among females with and without daughter(s) who participated in cervical cancer screening in Shenzhen, China. *Tropical Medicine & International Health*, 24(9), 1054-1063. doi: 10.1111/tmi.13283
- Özcan, H. & Doğan, D. M. (2021). Gynecological cancer awareness among women. *Indian Journal of Gynecologic Oncology*, 19(13), 1-9. doi: 10.1007/s40944-020-00481-w
- Öztürk, R., Bakir, S., Kazankaya, F., Paker, S., & Ertem, G. (2021). Awareness about gynecologic cancers and related factors among healthy women: a cross-sectional study. *Social Work in Public Health*, 36(7-8), 847-856. doi: 10.1080/19371918.2021.1965936
- Rezaee Esfahrood, Z., Haerian Ardekani, A., Rahmadian, M., & Ghaffari Targhi, M. (2016). A survey on health literacy of referred diabetic patients to Yazd diabetes research center. *The Journal of Toloo-e-Behdasht*, 15(3), 176-186
- Reisi, M., Javadzade, S., Mostafavi, F., Sharifirad, G., Radjati, F., & Hasanzade, A. (2012). Relationship between health literacy, health status, and healthy behaviors among older adults in Isfahan, Iran. *Journal of Education and Health Promotion*, 1(1), 31. doi: 10.4103/2277-9531.100160
- Son, Y. J., Kim, S. H., Kim, G. Y., & Son, H. (2017). Associations between health literacy, cancer-related knowledge, and preventive health behaviors in community-dwelling Korean adults. *Journal of Health Communication*, 22(12), 999-1006. doi: 10.1080/10810730.2017.1401687
- Sørensen, K., Van den Broucke, S., Fullam, J., Doyle, G., Pelikan, J., Slonska, Z., ..., & Consortium Health Literacy Project European (HLS-EU). (2012). Health literacy and public health: a systematic review and integration of definitions and models. *BMC Public Health*, 12(1), 1-13. doi: 10.1186/1471-2458-12-80
- Schlumbrecht, M., Yarian, R., Salmon, K., Niven, C., & Singh, D. (2016). Targeted ovarian cancer education for hispanic women: a pilot program in Arizona. *Journal of Commun Health*, 41(3), 619-25. doi: 10.1007/s10900-015-0137-7
- Stewart, S. L., Lakhani, N., Brown, P. M., Larkin, O. A., Moore, A. R., & Hayes, N. S. (2013). Gynecologic cancer prevention and control in the national comprehensive cancer control program: progress, current activities, and future directions. *Journal of Women's Health*, 22(8), 651-657. doi: 10.1089/jwh.2013.4465
- T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Kanser Dairesi Başkanlığı. Türkiye Kanser İstatistikleri 2018. Erişim Tarihi: 30.07.2023. Erişim Adresi: https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/kanser-db/Dokumanlar/Istatistikler/Kanser_Rapor_2018.pdf
- Teskereci, G., Arslan, Ü. Ö., & Öncel, S. (2021). The awareness levels of women for gynaecologic cancer in Turkey: a cross-sectional study. *International Journal of Gynecology & Obstetrics*, 156(3), 539-545. doi: 10.1002/ijgo.13745
- Toçi, E., Burazeri, G., Sorensen, K., Jerliu, N., Ramadani, N., Roshi, E., & Brand, H. (2013). Health literacy and socioeconomic characteristics among older people in transitional Kosovo. *British Journal of Medicine and Medical Research*, 3(4), 1646-1658. doi: 10.9734/bjmmr/2013/3972
- Toptaş, A. B., Gerçek Öter, E., & Şanlı Çolakoğlu, H. (2022). Awareness of gynaecological cancer and factors affecting in women: a cross-sectional study. *Journal of Obstetrics and Gynaecology*, 42(7), 3193-3198. doi: 10.1080/01443615.2022.2109140
- Tung, W. C., Smith-Gagen, J., Lu, M., & Warfield, M. (2016). Application of the transtheoretical model to cervical cancer screening in Latina women. *Journal of Immigrant and Minority Health*, 18, 1168-1174. doi: 10.1007/s10903-015-0183-3

Tuğut, N., Yılmaz, A. ve Çelik, Y. B. (2021). Hemşirelik öğrencilerinin sağlık okuryazarlığı düzeyleri ile sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının belirlenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 120-128. doi: 10.51754/cusbed.911936

Uslu Sahan, F., Mert-Karadas, M., Yıldız, T., & Koc, G. (2023). Effect of health literacy on the awareness of gynecological cancer among women in Turkey. *Indian Journal of Gynecologic Oncology*, 21(1), 15. doi: 10.1007/s40944-022-00690-5

Williams, M. S., Kenu, E., Dzubey, I., Dennis-Antwi., J. A., & Fontaine, K. (2018). A qualitative study of cervical cancer and cervical cancer screening awareness among nurses in Ghana. *Health Care for Women International*, 39(5), 584-594. doi: 10.1080/07399332.2018.1424169

Yeşilçınar, İ., Şahin, E. ve Mercan, D. (2021). Postpartum dönemdeki kadınların sağlık okuryazarlığı ile geleneksel uygulamalara başvurmaları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 15(3), 594-601. doi: 10.21763/tjfmpe.865926